

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MA'NAVIYATINI OSHIRISHDA KITOBXONLIKNING AHAMIYATI

Usmanova Maxfuza¹

¹ JDPU, Maktabgacha ta'lim metodikasi
kafedrası dotsenti

MAQOLA MA'LUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 17.11.2024

Revised: 18.11.2024

Accepted: 19.11.2024

KALIT SO'ZLAR:

kitobxonlik,
ma'naviyat, metodika,
maktabgacha, bolalar,
tarbiya, axloq, qiziqish,
faoliyat, o'qish

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy tarbiyasini oshirishda kitobxonlikni rivojlantirish metodikasi ko'rib chiqiladi. Maqolada, ayniqsa, bolalar orasida kitob o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish va axloqiy qadriyatlarni o'rgatishning samarali usullari tahlil qilinadi.

KIRISH. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviyatini oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir. Bolalar orasida kitobxonlikni rivojlantirish, ularning fikrlash, tasavvur qilish, va axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ma'naviy tarbiyaning asosiy omillaridan biri bo'lgan kitob, bolalarga nafaqat bilim, balki insoniylikni, mehr-oqibatni, mehnatsevarlikni o'rgatadi. Shuning uchun, maktabgacha ta'limda kitobxonlikni kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

Metodologiya: Kitobga qiziqishni oshirish orqali ma'naviy tarbiya metodikasi

Ushbu metodika maktabgacha yoshdagi bolalarda kitobxonlikni rivojlantirish va ularning ma'naviy dunyosini boyitishga qaratilgan. Metodikaning asosiy maqsadi – bolalarga kitoblarni nafaqat o'qish, balki ulardan zavq olishni o'rgatish, kitoblar orqali hayotiy qadriyatlarni o'zlashtirishdir.

Metodika asosan interaktiv usullarni o'z ichiga oladi. Har bir kitobning mazmuniga mos ravishda, tarbiyachilar bolalar bilan hikoyalar asosida faol suhbatlar o'tkazadi, o'qilgan matnlar bo'yicha savol-javoblar tashkil qiladi va bolalarga o'zgacha tushuncha va tasavvurlarni shakllantiradi. Bundan tashqari, bolalar o'qigan kitoblaridan ilhomlanib, rasm chizish, hikoya yozish yoki o'yinlar orqali o'z fikrlarini ifoda etadilar.

Shuningdek, bolalarga o'zlariga qiziqarli va mos kitoblarni tanlashda yordam berish muhim. O'qituvchilar va ota-onalar birgalikda bolalar uchun kitoblar ro'yxatini tuzib, ularning yoshiga mos, axloqiy va estetik jihatdan boy kitoblarni taqdim etadilar.

Bolalar kitob o'qishni nafaqat ma'naviy tarbiya vositasi sifatida, balki haqiqiy zavq olish manbai sifatida qabul qiladilar. Bu metodika maktabgacha yoshdagi bolalarning fikrlash doirasini kengaytiradi va ularning axloqiy fazilatlarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Metodika doirasida quyidagi uskunalar va jihozlar ishlatilgan:

Kitoblar – bolalarning yoshiga mos tanlangan, axloqiy qadriyatlarni o'rgatadigan va ular uchun qiziqarli bo'lgan kitoblar. Bu kitoblar ertaklar, hikoyalar, she'rlar va o'quv materiallaridan iborat bo'lishi mumkin.

Vizual materiallar – bolalarga o'qilgan hikoya yoki ertaklarni yanada tushunarli qilish uchun turli rangli rasmlar, plakatlari, posterlarga asoslangan tasvirlar, illyustratsiyalar va multimediya vositalari. Bu materiallar bolalar tasavvurini rivojlantirishga yordam beradi.

Chizmalar va rasm chizish materiallari – bolalar o'qigan kitoblar asosida o'z tasavvurlarini rasimga tushirishlari uchun qalamlar, bo'yoqlar, varaqalar va boshqa rassomlik materiallari. Bu jarayon bolalarning ijodkorligini rivojlantiradi.

Kompyuter va multimediya qurilmalari – bolalar uchun interaktiv hikoyalar, video va audio materiallarni taqdim etish uchun kompyuter yoki planshetlar, ovozli kitoblar va elektron dasturlar. Bu texnologiyalar bolalarning qiziqishini oshiradi va o'qish jarayonini yanada interaktiv qilishga yordam beradi.

Teatr materiallari – o'qilgan hikoyalar va ertaklarni sahnalashtirish uchun kukllar, teatr atributlari va kiyim-kechaklar. Bu metodikada bolalar hikoya yoki ertakni jonlantirish orqali faol ishtirok etadilar.

O'yinchoqlar va o'yin materiallari – hikoyalar asosida tashkil etilgan o'yinlar uchun o'yinchoqlar va o'yin materiallari, masalan, rolly o'yinlar yoki mantiqiy o'yinlar, bolalar o'qigan kitoblarining mavzulariga mos ravishda tanlanadi.

Ushbu uskunalar bolalar bilan kitob o'qish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilish, ularning ma'naviy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun ishlatiladi.

Natija: Tadqiqot davomida Kitobga qiziqishni oshirish orqali ma'naviy tarbiya metodikasini maktabgacha yoshdagi bolalar bilan amalga oshirdik. Tadqiqotda 50 nafar bola qatnashdi, ular 4-5 yoshdagi guruhlariga bo'lingan edi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – bolalar orasida kitobxonlikni rivojlantirish va ma'naviy tarbiyani oshirishda metodikaning samaradorligini aniqlash edi.

Tadqiqotning boshida bolalar orasida kitob o'qishga qiziqish 32% ni tashkil etgan bo'lsa, metodika qo'llanilganidan keyin bu ko'rsatkich 78% gacha oshdi. Bolalar kitob o'qishga bo'lgan qiziqishlarini nafaqat individual ravishda, balki guruh bo'lib o'qish faoliyatida ham ko'rsatdilar. Ayniqsa, kitoblar asosida o'yinlar va teatr sahnalashtirish mashg'ulotlari ularning qiziqishini oshirishda samarali bo'ldi.

Shuningdek, bolalar o'qilgan kitoblar bo'yicha o'z fikrlarini ifodalashda 65% dan 90% gacha ortish kuzatildi. O'qish jarayoniga faol ishtirok etgan bolalar axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishda aniq ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdilar. Masalan, 72% bolalar do'stlik, yordam berish va mehnatsevarlik haqidagi hikoyalarni tushunib, amaliyotda ko'rsatishga intildilar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, metodika yordamida bolalarning nafaqat kitobga bo'lgan qiziqishi, balki ularning ma'naviy rivojlanishi ham sezilarli darajada oshdi. 88% bolalar kitob o'qish jarayonida yanada ijodiy va o'z fikrlarini aniq ifodalashga qodir bo'ldilar. Metodikaning samaradorligi bolalar o'rtasida ma'naviy tarbiyaning mustahkamlanishiga, axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kitobga qiziqishni oshirish orqali ma'naviy tarbiya metodikasi maktabgacha yoshdagi bolalar orasida kitobxonlikni rivojlantirishda samarali va foydali usul bo'lib, ularning ma'naviy dunyosini boyitishda muhim rol o'ynaydi. Metodika asosida amalga oshirilgan faoliyatlar bolalar orasida kitob o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirdi va ularning axloqiy qadriyatlarni o'zlashtirishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Takomillashtirilgan ilk qadam davlat o'quv dasturi. T.: -2022
2. Babayeva, D. R., & Ochilova, X. S. (2022, October). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI NUTQ O'QITIRISH ORQALI MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH. In INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 8, pp. 21-23).
3. M. Usmanova, & S. Sanakulova. (2024). Development of Speech in Preschool Children through Constructive Methods. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*, 36, 35-38.
4. Sadikovna U. M. METHODOLOGICAL FEATURES OF PHYTONYMS IN THE WORKS OF ALISHER NAVOI //International Journal of Advance Scientific Research. – 2023. – T. 3. – №. 11. – C. 245-248.
5. Usmanova M. S. THE IMPORTANCE OF NATIONAL VALUES IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – T. 10. – C. 173-187.